

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง "ทัศนคติของเกษตรกรชาวเขาที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : กรณีศึกษาดอยภูคา อำเภอปัว จังหวัดน่าน" มีการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ทั้ง 2 ประเภท

1. การรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยจะสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล มีทั้งคำถามปลายเปิดและปิด อย่างไรก็ตามก็มีขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์จากข้อมูลทุติยภูมิประกอบ หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลสนาม (field data collection) ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป การวัดทัศนคติ และแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ นำข้อมูลการวิจัยมาวิเคราะห์ (Analytical research) พิจารณาหาความสัมพันธ์ของตัวแปรทุก ๆ ตัว หาเหตุผลในการอธิบายโดยอาศัยการคำนวณทางสถิติ ในการดำเนินการแบบการวิจัยเชิงอธิบาย (explanatory research) (เทียนฉาย, 2527 : 26) โดยอาศัยการวัดระดับข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative) รวบรวมเพื่อหาความสัมพันธ์ให้ชัดเจน

2. การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ซึ่งเป็นเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ป่าไม้จังหวัดน่าน กองอุทยานต้นน้ำดอยภูคา จังหวัดน่าน กลุ่มอัครเมืองน่าน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดน่าน โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงลุ่มน้ำน่าน เป็นต้น รวมถึงเอกสารตำราทางวิชาการและงานวิจัยที่ผู้ศึกษาไว้

ประชากรที่ใช้ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ เกษตรกรชาวเขาในเขตพื้นที่ดอยภูคา อำเภอปัว จังหวัดน่าน ซึ่งมีประชากรอยู่ 26 หมู่บ้าน และมี 839 ครัวเรือน (ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดน่าน, 2530 : 53) มีดังนี้

บ้านป่าแดด	หมู่ที่ 1	ชนเผ่าถิ่น	มี 17 ครอบครั้ว	สมาชิก 77 คน
บ้านปางยาง	หมู่ที่ 1	ชนเผ่าถิ่น	มี 55 ครอบครั้ว	สมาชิก 239 คน
บ้านตาป่าซาง 1	หมู่ที่ 2	ชนเผ่าถิ่น	มี 60 ครอบครั้ว	สมาชิก 310 คน
บ้านตาป่าซาง 2	หมู่ที่ 2	ชนเผ่าถิ่น	มี 40 ครอบครั้ว	สมาชิก 188 คน
บ้านนักคน (จนคน)	หมู่ที่ 3	ชนเผ่าถิ่น	มี 33 ครอบครั้ว	สมาชิก 159 คน
บ้านน้ำขวาง	หมู่ที่ 4	ชนเผ่าถิ่น	มี 18 ครอบครั้ว	สมาชิก 86 คน
บ้านผาเวียง	หมู่ที่ 4	ชนเผ่าถิ่น	มี 78 ครอบครั้ว	สมาชิก 357 คน
บ้านจะแลงหลวง	หมู่ที่ 5	ชนเผ่าถิ่น	มี 36 ครอบครั้ว	สมาชิก 160 คน
บ้านตาน้อย	หมู่ที่ 6	ชนเผ่าถิ่น	มี 20 ครอบครั้ว	สมาชิก 82 คน

บ้านตาป่าตอง	หมู่ที่ 6	ชนเผ่าถิ่น	มี 18	ครอบครัว	สมาชิก	82 คน
บ้านห้วยสกุล	หมู่ที่ 6	ชนเผ่าถิ่น	มี 30	ครอบครัว	สมาชิก	137 คน
บ้านเตี้ยกลาง	หมู่ที่ 7	ชนเผ่าถิ่น	มี 94	ครอบครัว	สมาชิก	379 คน
บ้านเตี้ยหลวง (กัวเหิน)	หมู่ที่ 8	ชนเผ่าถิ่น	มี 58	ครอบครัว	สมาชิก	220 คน
บ้านน้ำตัน	หมู่ที่ 8	ชนเผ่าถิ่น	มี 40	ครอบครัว	สมาชิก	241 คน
บ้านเลาเล้ง	หมู่ที่ 8	ชนเผ่าถิ่น	มี 18	ครอบครัว	สมาชิก	87 คน
บ้านกอกน้อย	หมู่ที่ 9	ชนเผ่าถิ่น	มี 32	ครอบครัว	สมาชิก	123 คน
บ้านกอกหลวง	หมู่ที่ 9	ชนเผ่าถิ่น	มี 10	ครอบครัว	สมาชิก	34 คน
บ้านจูน	หมู่ที่ 9	ชนเผ่าถิ่น	มี 94	ครอบครัว	สมาชิก	417 คน
บ้านจูนน้อย	หมู่ที่ 9	ชนเผ่าถิ่น	มี 38	ครอบครัว	สมาชิก	165 คน
บ้านจูนหลวง	หมู่ที่ 10	ชนเผ่าถิ่น	มี 13	ครอบครัว	สมาชิก	54 คน
บ้านจะแรง 1	หมู่ที่ 10	ชนเผ่าถิ่น	มี 31	ครอบครัว	สมาชิก	165 คน
บ้านจะแรง 2	หมู่ที่ 10	ชนเผ่าถิ่น	มี 27	ครอบครัว	สมาชิก	138 คน
บ้านป่าไร่ (ห้วยไร่)	หมู่ที่ 10	ชนเผ่าถิ่น	มี 26	ครอบครัว	สมาชิก	179 คน
บ้านห้วยแม่ิน	หมู่ที่ 11	ชนเผ่าถิ่น	มี 76	ครอบครัว	สมาชิก	383 คน
บ้านเตี้ยน้อย	หมู่ที่ 12	ชนเผ่าถิ่น	มี 26	ครอบครัว	สมาชิก	106 คน
บ้านห้วยงอน	หมู่ที่ 12	ชนเผ่าถิ่น	มี 50	ครอบครัว	สมาชิก	263 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อทราบถึงข้อมูล และทัศนคติ ปัญหา และความต้องการของประชากรชาวเขาในพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานทั่วไป เช่น เพศ อายุ การอ่านหนังสือได้ รายได้ของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ศาสนา และการยอมรับที่มีต่อผู้นำในการ รณรงค์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (หมายถึง พระอธิการวาทย์) การได้รับข่าวสาร เช่น สื่อจากวิทยุ โทรทัศน์ ไปสเตอร์เอกสารแผ่นพับ การเข้าไปในตัวอำเภอ ได้รับจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ พระอธิการวาทย์ กรมประชาสัมพันธ์ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน ชด.32 เป็นต้น รวมคำถามทั้งสิ้น 11 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติของเกษตรกรชาวเขา ที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) ตามวิธี 3 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจและไม่เห็นด้วย จำนวนทั้งสิ้น 16 ข้อ เป็นคำถามเชิงบวก (Positive) ทั้งหมด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติของเกษตรกรชาวเขา ที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้ ใช้แบบวัดเช่นเดียวกับตอนที่ 2 คือ 3 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจและไม่เห็น ด้วย รวมจำนวนทั้งสิ้น 25 ข้อ โดยเป็นคำถามเชิงบวก (Positive) 4 ข้อ สลับคำถามเชิงลบ (negative) 1 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะของเกษตรกร ชาวเขาที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ดอยภูคา 2 ข้อแรกให้เลือกตอบปัญหาและความ ต้องการ ข้อที่สำคัญที่สุด มีคำถามเปิด 1 ข้อ รวมทั้งสิ้น 3 ข้อ

การวัดตัวแปรอิสระในการวิจัย

1. เพศ แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มชาย และกลุ่มหญิง
2. อายุของเกษตรกรจริงในปีนี้ แบ่งข้อมูลออกเป็น 3 กลุ่ม โดยหาค่าเฉลี่ย คือ น้อยกว่า 30 ปี, 30-55 ปี และมากกว่า 55 ปี
3. การอ่านหนังสือได้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอ่านออก และอ่านไม่ออก
4. จำนวนสมาชิกในครอบครัว แบ่งโดยหาค่าเฉลี่ยเป็น 3 กลุ่ม คือ 1-4 คน, 5-7 คน และ 8 คนขึ้นไป
5. พื้นที่ถือครอง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม โดยหาค่าเฉลี่ย คือ น้อยกว่า 6 ไร่, 6-10 ไร่ และมากกว่า 10 ไร่
6. อาชีพเสริม แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ ค้าขาย รับจ้างทั่วไป อยู่บ้านเฉย ๆ และอื่น ๆ (ระบุ)
7. รายได้ แบ่งโดยค่าเฉลี่ยของข้อมูลทั้งหมด ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ น้อยกว่า 1,500 บาท, 1,500-3,000 บาท และมากกว่า 3,000 บาท
8. เครื่องมือในการเกษตร เช่น จอบ จก เสียม มีดพรวน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ มีมากกว่า 1 ชุด, มีครบ 1 ชุด, มีไม่ครบชุด และไม่มีเลย
9. ศาสนา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ พุทธ, คริสต์ และนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์
10. การได้รับข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีคำถามทั้งหมด 9 ข้อ โดยให้คะแนนในการได้รับข่าวสารเป็น 1 คะแนน ส่วนไม่ได้รับข่าวสารให้ 0 คะแนน
11. ความศรัทธาในตัวผู้นำ ในที่นี้หมายถึง ท่านอธิการวาทย์ (พระนวกอนุรักษ์) ให้คะแนนในการเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ และรับความช่วยเหลือจากท่านให้เป็น 1 คะแนน ส่วนไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือให้เป็น 0 คะแนน

การให้คะแนนการวัดทัศนคติ

คำถามที่มีลักษณะเชิงบวก (Positive)	
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 3 คะแนน
เห็นด้วย	ให้คะแนน 2 คะแนน
ไม่แน่ใจและไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน 1 คะแนน
คำถามที่มีลักษณะเชิงลบ (Negative)	
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 1 คะแนน
เห็นด้วย	ให้คะแนน 2 คะแนน
ไม่แน่ใจและไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน 3 คะแนน

การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อการวิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ยในระดับต่าง ๆ ดังนี้

ค่า \bar{x} ซึ่งใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินคะแนน	3.00 - 2.51	2.50 - 1.51	1.50 - 1.00
คำถามที่เป็น Positive	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจและไม่เห็นด้วย
คำถามที่เป็น Negative	ไม่แน่ใจและไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

มีการทดสอบแบบสอบถาม โดยการนำไปสัมภาษณ์เกษตรกรชาวเขาประมาณ 10 ราย ที่บ้านน้ำตัน เพื่อหาข้อบกพร่องของแบบสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุงเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล จากตัวอย่างทั้งหมดต่อไป

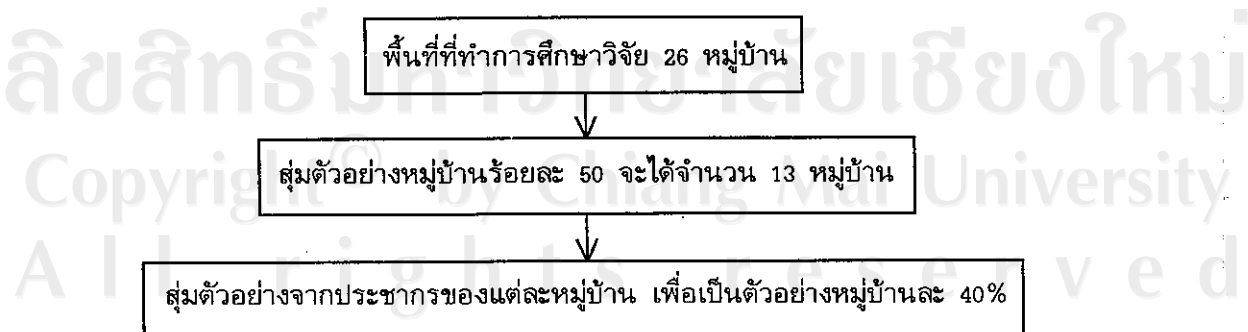
ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 2 ธันวาคม 2536 - 5 กุมภาพันธ์ 2537 รวมระยะเวลา 65 วัน

สถานที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูลดำเนินการในท้องที่หมู่บ้านตัวอย่าง จำนวน 26 หมู่บ้าน ในพื้นที่ดอยภูกา อำเภอปัว จังหวัดน่าน

การสุ่มตัวอย่าง

ในพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 26 หมู่บ้าน และมีจำนวนครัวเรือนของเกษตรกรชาวเขาประมาณ 839 ครัวเรือน สุ่มตัวอย่างโดยวิธี Multistage Sampling โดยการสุ่มหมู่บ้านประมาณร้อยละ 50 ของหมู่บ้านทั้งหมด และสุ่มครัวเรือนเกษตรกรชาวเขาแต่ละหมู่บ้าน เพื่อเป็นตัวอย่างหมู่บ้านละ 40 เปอร์เซ็นต์ หรือประมาณ 20-25 เปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมดที่ทำการศึกษา (บุญธรรม, 2523:54).

จะได้จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประมาณ 178 ตัวอย่าง

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

✓ 1. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากภาคสนาม มาทำการตรวจสอบเบื้องต้นโดยดูความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบ รวมทั้งการเปลี่ยนข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดให้เป็นรหัสด้วยมือ (Manual edition) นำมาลงในแบบรหัส (Data Coding Form) ตรวจสอบความถูกต้องของการเข้ารหัสอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำข้อมูลตัวเลขทั้งหมดบันทึกในแผ่นบันทึกข้อมูล (Diskette) แล้ว นำไปประมวลผลด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ SPSS/PC+ (Statistical Package for the Social Science/Personal Computer)

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรชาวเขาใช้สถิติ คือ

1. ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของคำตอบแต่ละข้อโดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

เมื่อ \bar{X} = ค่าเฉลี่ย

f = ความถี่ข้อมูล

N = จำนวนตัวอย่าง

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ใช้สัญลักษณ์ s หรือ S.D. โดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum X^2 - (\sum X)^2}{N-1}}$$

เมื่อ S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X = ข้อมูลแต่ละจำนวน

N = จำนวนข้อมูล

4. ค่าไคสแควร์ (Chi-square technique) โดยใช้สูตร

$$\chi^2 = \frac{\sum (O - E)^2}{E}$$

เมื่อ O = ค่าเป็นจริง (Observation)

E = ค่าคาดหวัง (Expectation)

χ^2 = สัญลักษณ์ของไคสแควร์

5. ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weight mean score)

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weight mean score) โดยสูตรดังนี้

$$\text{WMS} = \frac{3f_1 + 2f_2 + f_3}{\text{TNR}}$$

- f_1 = ความถี่ของคำตอบเห็นด้วยอย่างยิ่ง
 f_2 = ความถี่ของคำตอบเห็นด้วย
 f_3 = ความถี่ของคำตอบไม่แน่ใจหรือไม่เห็นด้วย
 WMS = ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก
 TNR = จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University.
 All rights reserved